

Het oog van de naald

Goedenavond. Zoals de meesten hier in de zaal weten, heb ik twee jobs. Ik schrijf... en als er nog wat tijd overblijft, geef ik ook les. In het Heilig-Hartinstituut in Heverlee. Vooral Nederlandse poëzie. Aan leerlingen die daar niet om gevraagd hebben.

Die twee jobs – lesgeven en schrijven – zijn zowat elkaars tegengestelden. De ene vraagt dat je voor een publiek staat; de andere dat je alleen bent. Bij de eerste ben je met de literatuur van anderen bezig, bij de tweede probeer je er zelf te maken. Dat is een zeer tweeslachtige, bijna schizofrene situatie die kan leiden tot verregaande verwarring.

Zo heb ik eens – het was in De Blinde Vlek – een lerares geschiedenis opgevoerd die in de roman in het HHH les gaf, blond was en Sophie heette. Achteraf realiseerde ik me dat er een blonde Sophie geschiedenis geeft in de derde graad van de school, maar toen was het te laat. Het boek lag al in de boekhandel. Gelukkig kon de persoon in kwestie erom lachen, misschien omdat het personage in het verhaal er een heel interessant seksleven op nahoudt.

In elk geval, het voorbeeld maakt duidelijk dat het niet altijd eenvoudig is om de twee jobs van elkaar gescheiden te houden. Bij het schrijven spelen vaak factoren een rol die onbewust een invloed uitoefenen en zo gebeurt het al eens dat elementen uit de reële wereld de fictie binnensluipen. Hoe dan ook, het geval 'Sophie' bracht me op het idee om die twee werelden dan maar eens bewust te combineren. Waarom niet een moordverhaal schrijven dat zich afspeelt op school?

In wezen is elke schrijver sowieso een dief. Hij steelt voortdurend van zijn omgeving; hij gebruikt alles wat hij om zich heen ziet en hoort; hij kopieert constant situaties en voorvallen uit de dagelijkse realiteit.

In dat opzicht is een school natuurlijk een onuitputtelijk reservoir van menselijke interacties. Om te beginnen is er de niet aflatende strijd tussen de generaties, een soort David-en-Goliath-verhaal dat zich uur na uur afspeelt in elk klaslokaal waar je als leerkracht moet optornen tegen een tegenstander die qua mansterkte veruit de overhand heeft.

Ten tweede is er de dagelijkse confrontatie tussen leerkrachten en directie, een conflict dat in bepaalde gevallen haast mythische proporties kan aannemen zoals de clash tussen de titanen en de cyclopen waarbij het niet altijd duidelijk is aan welke kant de goden staan.

Vervolgens is er de niet ophoudende struggle for life in de leraarskamer die af en toe het toneel vormt van een soort survival of the fittest tussen collega's die eindeloos kunnen bakkeleien over uren, benoemingen, vaklokalen, didactische hulpmiddelen en andere levensbedreigende problemen.

En tenslotte, als allernieuwste fenomeen in het onderwijs, is er het sluipende gif van de informatica, het arsenicum van de digitalisering, de ICT-dwingelandij in de vorm van smartboards, digitale rapporten en puntenboeken, nota's en memo's die alleen nog via het internet worden verstuurd en die je dus altijd te laat of helemaal niet opmerkt. Enz... Enz...

Kortom, een school is een kweekvijver van alle mogelijke conflicten, een onuitputtelijke bron van grote en kleine verhalen, een geiser die onafgebroken een stroom van kleinschaligheden de lucht in spuit.

Research voor deze roman was dus compleet onnodig, personages liepen me dagelijks voor de voeten, intriges lagen bij wijze van spreken in de schoolgangen voor het oprapen. Bovendien is het Heilig-Hartinstituut geen school als een andere. Met zijn meer dan honderd jaar is het een labirint van gebouwen, aanbouwen en bijbouwen. Een daedalisch geheel van gangen, zalen en lokalen. Een doolhof van kelders en onderaardse tunnels waarvoor zelfs de Griekse held Theseus zou terugschrikken.

Vandaar dus mijn keuze van onderwerp en locatie voor deze roman. Een keuze die – naar ik heb vernomen – bij heel wat mensen voor de nodige commotie heeft gezorgd, zelfs nog voor het boek verschenen was. En daarom wil ik – alvorens een stukje voor te lezen – nog één ding zeggen. In het nawoord van de roman staat uitdrukkelijk dat de personages in het verhaal niet naar mensen verwijzen die in het HHH werken, maar natuurlijk gelooft geen mens dat. Wie dus het boek als een sleutelroman wil lezen, hij of zij doet maar. Wie achter de namen van de personages echte namen wil zoeken, niemand houdt hem tegen. Wie per se in de plot naar echt gebeurde intriges wil speuren, laat hem zijn gang gaan.

Als dat soort bespiegelingen het leesplezier bevordert, wie ben ik dan om u dat genoeg te ontfeggen? Per slot van rekening ben ik maar de schrijver van het verhaal en degene die het laatste woord heeft, is altijd de lezer. U dus.